

Тут ми бачимо приклад заміни особового займенника «*he*» на ім'я «*Девід*», яке властиве даному персонажу. Подібна трансформація може використовуватися задля більшої інформативності.

He felt momentarily discomfited; as long as the old devil hadn't forgotten his coming completely. – *На якусь мить він розгубився. А може, старий шкарбун взагалі забув про їхню домовленість?*

Заміна «*old devil*» на словосполучку «*старий шкарбун*» може вважатися доцільною, адже в даному прикладі характеризується вік і зовнішність персонажа, яка зберегла свій зміст у перекладі, хоч ми й бачимо зміну форми.

He glanced round, but could not see it. – *Девід озернувся, але серед густої зелені дерев птаха не було видно.*

Це чудовий приклад не лише кореферентної заміни особового займенника «*it*» на іменник «*птаха*» задля більшої інформативності, але й приклад зміни гендера по правилам української мови. Якщо в англійській мові птах мав би ознаки середнього роду, то в українській мові з'являються ознаки чоловічого роду, що припустимо при перекладі.

In fact it had more the appearance of a once substantial farm... Насправді ж ця будова скоріше нагадувала будинок заможного фермера.

Заміна «*it*» на «*ця будова*» є подібним прикладом, до вище зазначеного, але наразі змінився гендер середнього роду на жіночий.

But as if to confirm that the sign was not to be taken lightly, he found the gate padlocked on the inner side. – *Ніби на підтвердження того, що попередженням не слід легковажити, на воротах з внутрішнього боку висів замок.*

Заміна англійського іменника «*the sign*» на схожий іменник української мови, а саме «*попередження*», може вважатися доцільною, адже характеристика слова не змінилася.

Отже, на основі вище зазначеного аналізу можна зробити висновок про те, що перекладачі повісті «*The Ebony Tower*» («*Вежа із Чорного Дерева*») нерідко вдавалися до денотативних перетворень (кореферентних заміни). «Перекладач може використати будь-яку номінацію за умови її доцільності в певному контексті. Тим самим змінюється форма та зміст, незмінним залишається лише референт», – зауважує О. О. Селіванова [1, 462]. Із цього випливає, що переклад був доцільним і виконаним правильно, адже, не зважаючи на зміну як форма, так і зміст, референти тексту були збережені.

Список використаних джерел:

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.;
2. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми / О. О. Селіванова. – Полтава: Довкілля-К, 2008. – 712 с.

Науковий керівник: старший викладач І. І. Могілей

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ У РОСІЙСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ РОМАНУ ПАНАСА МИРНОГО «ПОВІЯ»

І. С. Волошин

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

У російському перекладі роману Панаса Мирного «Повія», виконаного Оленою Єгоровою, трапляється значна кількість перекладацьких трансформацій на лексичному рівні.

У перекладознавстві існують різні типології лексичних трансформацій: Я. Рецкера, Л. Бархударова, А. Швейцера, В. Комісарова й ін. У статті ми використовуємо класифікацію О. О. Селіванової, яка поділяє трансформації на формальні та формально-змістові. На лексичному рівні формально-змістові трансформації мають, за О. О. Селівановою, два плани вираження: денотативний і конотативний.

Метою нашої статті є аналіз денотативних лексичних трансформацій у російському перекладі роману Панаса Мирного «Повія».

До лексичних трансформацій у денотативному аспекті відносимо: синонімічні, кореферентні, метонімічні (гіпонімічні, гіперонімічні, холонімічні, партонімічні тощо), метафоричні.

Найчастіше у російському перекладі роману трапляються синонімічні заміни. У денотативному плані, який маніфестує понятійно-логічне ядро значення, синонімічні трансформації у перекладі представляють словникові відповідності лексем, які отримують в мові перекладу неоднаковий з вихідною одиницею семний набір, актуалізований контекстом повідомлення [1, с. 460]:

Синонімічні заміни передбачають використання еквіваленту або з близьким значенням:

*Через тиждень – замість чорних **стогів** жовтіли високі **ожереди** соломи // Через неделю на месте черных **скирд** желтели высокие **ометы** соломы.*

Порівняємо міжмовні синоніми, вжиті в оригіналі та перекладі: *стиг* – «округла або чотирикутна з заокругленою вершиною щільно укладена велика купа сіна, соломи, снопів хлібних злаків і т. ін., що зберігається просто неба» [2, т. 9, с. 709], а *скирда* – «большой, обычно продолговатый стог сена (соломы) или сложенные по особому способу снопы хлеба для хранения под открытым небом» [3, с. 712]. В українсько-російському двомовному словнику до українського слова *стиг* подано російські еквіваленти *стог, скирда*.

Спостерігаємо ще одну синонімічну заміну: *ожереди* – «велика, відповідним чином укладена купа соломи, сіна або помолоченого хліба; скирта» [2, т. 5, с. 646]; *омет* – «большая круглая скирда соломы» [3, с. 440]. У двомовному словнику подано також синоніми: *скирда, кладь, стог*. На нашу думку синонімічні заміни виконані перекладачем роману є вдалими, адже *стоги // ожереди* – це вже синоніми між собою, які замінені лексемами *скирды // ометы*, але *ожереди // ометы* це купа соломи після молотіння.

Денотативний план формально-змістових трансформацій на лексичному рівні маніфестують **кореферентні заміни**. Кореферентний ряд у текстах оригіналу та перекладу представлений найчастіше позначеннями особи, персонажа різними властивими йому найменуваннями. Наприклад:

Сміється гірко Пилип, думаючи більше про подушне, за котре вже не раз натякав Грицько, ніж про доньчине багатство // Горько смеется Пилип, а сам больше не про дочку да ее желания, а про подушное думает, о котором не раз уже напоминал Супруненко. Перекладач використав прізвище персонажа замість його імені, вжитого в оригіналі.

До трансформацій денотативного плану належать **метонімічні заміни**, які можна диференціювати залежно від статусу суміжних предметів, явищ, понять [1, с.462].

У російському перекладі трапляються **партонімічні трансформації** – заміни назви цілого назвою його частини:

В Остапенка оселя подірчавіла – вода у хату лилася // *У Остапенка крыша* продыржавилась – вода в хату протекла.

Оселя – «приміщення для проживання людей» [2, т. 5, с. 759] назва цілого; *крыша* – «верхня покрывающая часть строения» [3, с. 302].

Холонімічні трансформації – заміни назви частини назвою цілого також використано у російському перекладі роману Панаса Мирного «Повія»:

Ще таких два дні – і ні щетини не зостанеться у селі // Еще два таких дня – и ничего от скота не останется.

Панас Мирний у романі вживає стилістичний прийом синекдоху – різновид метонімії, суть якого полягає в кількісному зіставленні предметів та явищ (вживання однини у значенні множини і навпаки – видового поняття замість родового тощо).

Синекдоха щетина – «розм. Одна тварина, худобина» [2, т. 11, с. 582]. замінено в російському перекладі назвою цілого – холонімом. У російському перекладі стилістична фігура втрачається, має місце холонімічна заміна.

Перекладач роману Панаса Мирного «Повія» використовує **еквонімічні трансформації** – заміни гіпоніма іншим гіпонімом того самого класу:

Тепер у той захист навернуло повно снігу // *Теперь в сенях* было полно снега!

Захист – «місце, притулок, де можна захиститись, заховатись від кого-, чого-небудь; укриття» [2, т. 3, с. 379]; *сени* – «в деревенских избах и в старину в городских домах: помещение между жилой частью дома и крыльцом» [3, с. 702]. За текстом роману *захист* виконує функцію *сіней*, тому перекладачка використовує еквівалент *сени*.

Для установлення функціонально-комунікативної еквівалентності перекладач роману Панаса Мирного «Повія» вживає лексичні трансформації: синонімічні, кореферентні, метонімічні.

Список використаної літератури:

1. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання / О. О. Селіванова. – Черкаси : Ю. Чабаненко, 2012. – 488 с.
2. Словник української мови. В 11 т. –К. : Наукова думка, 1970 – 1980.
3. Ожегов С. И., Шведова Н. Ю. Толковый словарь русского языка / С. И. Ожегов, Н. И. Шведова. – М. : ООО «ИТИ технология», 2007. – 944с.

Науковий керівник: к. філол. н., доцент І. М. Литвин

ДЕНОТАТИВНИЙ АСПЕКТ ЛЕКСИЧНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ НА МАТЕРІАЛІ МУЛЬТФІЛЬМУ «KUNG FU PANDA 2» ТА ЙОГО УКРАЇНСЬКОГО ПЕРЕКЛАДУ

Г. М. Галаган

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

Враховуючи особливості комунікації у сучасному суспільстві, розвиток міжкультурних контактів, взаємодію і взаємовплив культур, зростає потреба у професійному перекладі. Сучасні дослідники вважають перекладом викликаний суспільною необхідністю процес та результат передачі інформації через еквівалентний (адекватний) текст іншою мовою, що вимагає від перекладача залучення трансформацій. Для досягнення еквівалентності оригіналу та перекладу, за відсутності прямих, повних відповідників, перекладачеві необхідно вміло застосувати трансформації – перетворення, які здійснюються при переході від оригінального тексту до перекладного [2, с. 25].